boom terug, en geplukte vruchten vergeten heur oorsprong. Maar zoo is het met een menschelijk huisgezin niet. Zulk een gezin lijkt wel een plant, die allengs in stukken uit elkaar loopt, maar zoo, dat de uiteengeloopen stukken toch nog met onzichtbare banden of vezelen aan elkaar verbonden blijven.

De telegraaf komt er nog het naast bij. Als te Parijs de magnetische draad in den grond wordt gestoken, en men steekt het andere uiteinde van dien draad te Amsterdam in den bodem, en de toestel werkt, dan heeft er opeens, onder den grond door, een verbinding plaats van de electrische kracht. Het trekt van die punt, die te Parijs in den grond steekt, tot naar die punt, die bij ons in den bodem ging. Men noemt dat een strooming. Men merkt en weet *dat er* een verbinding is. Maar het is een verbinding die aan onze waarneming ontsnapt. En zoo nu, en sterker nog is het ook met de banden van het bloed, vooral indien de banden van den geest er op werken mogen. Want of het ééne kind dan in het ééne en het andere in het andere werelddeel is, als door een electrischen stroom, die ongezien door de lucht trekt, blijven dan die harten toch op den verstenafstand verbonden. En als 's avonds de knieën worden gebogen en uit alle stad en dorp de gebeden naar den Hooge opklimmen, dan werken al die stroomingen, dan trekken al die banden, en dan is het één roepen, één bidden naar den Hooge voor wie van zijn lieven verwijderd is en toch voor zijn lieven liefde voelt in het hart.

Toch kan niet genoeg geklaagd, dat de trekking dier geheimzinnige onzichtbare banden niet nóg sterker is; niet genoeg getreurd, dat juist in onze dagen, de onderlinge verkleefdheid en saamhoorigheid vaak zoo flauwelijk werkt.

Ge hebt wel recht, dat familiebanden niet kunnen blijven doortrekken, als te sterk geestesverschil de zielen uiteendrijft. Of heeft niet de Heere zelf gezegd: »Wie niet haat zijn vader en broeder om mijnentwil, is mijns niet waardig?" Niet ook waar, dat Ruths zeggen: »Uw volk is mijn volk", steeds weerklank vond in het vroom gemoed? o, Schrijnen moge het u soms door de ziel, maar er is niets tegen in te brengen, als de ééne Jezus belijdt en den andere het Kruis een ergernis is, dan kunnen die twee niet saamgaan, ook al heeft eenzelfde moeder ze gebaard.

Maar omdat de banden van het bloed ook in uw huis, als het op beslissen komt, nooit de banden van den geest overheerschen mogen, daarom moogt ge toch nimmer die banden van het bloed gering achten.

Die banden van het bloed zijn geleidingen waarlangs iets uit het hart van den een in het hart des anderen uit kan gaan. Er kan langs die geleidingen *een vonk van zonde* schieten uit de ziel des éénen in die des anderen: maar ook er kan langs diezelfde geleiddraden *een zegen* overgaan uit hart in hart.

En dit nu is het kwaad onzer dagen, dat de kerk van Christus op die banden des bloeds, als instrumenten van zonde of van zegen, zoo weinig let.

Het wordt alles te *geestelijk* opgevat.

Ook gij hebt wel *een huis*. Paulus' zeggen tot den stokbewaarder: »Gij en *u huis*," is ook voor u wel verstaanbaar. Maar nu denkt ge allicht: »Als die kinderen van mijn bloed zalig zullen worden, zal tóch dit werk van den Heere moeten komen; wat kan ik er aan doen?" En zoo staakt ge het woord van vermaning; zwijgen wordt regel; alleen in natuurlijke, wereldsche dingen werken de banden des bloeds nog; maar overigens dat er in die banden des bloeds een kostbaar instrument gegeven is, om ter zaligheid ook voor uw huis werkzaam te zijn, dat hebt ge nooit ingedacht; dien blik hadt ge er nooit op; daar liet ge u niet mee in.

En dit nu is een zonde, die bestraft en bestreden moet.

In *uw macht* heeft God de Heere de zaligheid van *uw huis* zeker *niet* gesteld. Hij is een jaloersch God, en geeft zijn eere aan geen andere. Hij baart weder, Hij alleen, en alleen God de Heere zelf kan aan uw kind, aan uw vrouw, aan uw broeder *het geloof* geven. Maar *onder uw plicht* staat niettemin het vermaan en het smeeken der liefde. En als God de Heere u dan niet los in het midden der uwen stelt, maar u met heel uw huis door heilige, teedere, geheimzinnige banden des bloeds zoo verbindt, dat er langs al die banden en draden iets van u op hen *kan* uitgaan, dan *moet* ge uw arbeid te werk stellen, ook al bleek in de uitkomst, dat het al arbeid en moeite tevergeefs was geweest.

o, Dat er in onze Christelijke gezinnen toch dieper besef opwaakte van deze heerlijke roeping.

Eertijds zag men soms reeksen van geslachten, waarin de zegen der genade telkens van vader op kind als overging, en thans is het, of schier uit elk huis het ongeloof zijn prooi komt wegsleepen.

Dit gaat niet om goed en have, maar 't gaat om de levende zielen.

En daarom kan er niet sterk genoeg op aangedrongen, dat we voor dat diepgaande kwaad toch het oog zullen openen.

De kerk van Christus vraagt om *geslachten* die den Heere dienen in godzaligheid. De kerk van Christus vraagt om geheele *huisgezinnen*, die den Heere in onverderfelijkheid mogen aanroepen. Ze wil, ze vraagt ook van u, dat ook in uw huis *de banden des bloeds* niet als een ongebruikt instrument zullen liggen.

God schiep ze die banden.

Ze geven u geleiddraden. Ze bieden u aansluiting. Ze stellen u in gemeenschap met wie om u zijn.

o, Laat langs die draden, laat door die aansluiting, laat dank zij die gemeenschap, dan ook in uw huis de gloed eener meer dan aardsche liefde voor man en vrouw en kroost, voor broeder en zuster werken mogen.

Een liefde die naar Boven lokt, die, God geve het, meetrekt naar den hemel!

KUYPER.

Amsterdam 10 Februari.

Het Diaconaal Congres, te Utrecht gehouden, heeft ten volle aan de verwachting mogen beantwoorden.

Er lag iets liefelijks in, nu eens saam te zijn om te beraadslagen over wat zoo rechtstreeks tot het hart spreekt en optrok in de sfeer der heilige Goddelijke barmhartigheid.

Haast schreit men er bij, als men zoo diep besett, hoe ergerlijk onze kerken dusver dit deel van heur heerlijke taak verwaarloosd hebben.

Niet nu pas, maar reeds sinds eeuwen.

Waarlijk, Rome stak ons hier de loef af.

Want al verwierpen de Protestanten het Ordewezen, en al brachten ze, wat naar Gods Woord was, alle bediening der barmhartigheid naar het Diaconaat terug, ze hadden dan ook in dit Diaconaat alles behooren op te nemen, wat Rome in zijn Orden gespreid had.

En toch, wel verre van dit te doen, maakte men er zich van af met tamelijk koude bedeeling, en voorts het stichten van weeshuizen en oude-mannenhuizen, waarvan het nut nog vrij twijfelachtig is.

Niet in elk weeshuis vindt men een Van 't Lindenhout.

Omtrent den gang van het Leiderdorpsche proces maken sommigen zich blijkbaar een verkeerde voorstelling.

Er zitten in dit proces twee quaestiën.

De ééne quaestie is, of de Kerkvoogdij, gelijk ze thans bestaat, wettig saamgesteld is, en dus het recht heeft om over de pastorie te beschikken.

De andere of, gesteld dit is zoo, Ds. Vlug zijn recht op inwoning in de pastorie verloren heeft.

Nu had de advocaat van Ds. Vlug op *beide* quaestiën den strijd kunnen aanbinden. Maar dit deed hij *niet*.

Hooldzaak voor hem was, dat Ds. Vlug gesommeerd wierd om de pastorie te verlaten, en dat dit voorkomen wierd.

Uit dien hoofde heeft hij zich op het eerste punt *niet* verweerd, om allen nadruk te leggen op *het tweede*, en aan te toonen, dat, gesteld ook, dat Kerkvoogden de qualiteit bezitten (des neen) om dezen eisch in te stellen, die eisch toch dient afgewezen.

Dit is vaste usantie bij heeren advocaten.

Zij handelen niet als theologen en philosofen, die liefst elke quaestie tot in den wortel bezien, maar vragen alleen: Wat biedt de zekerste kans, om mijn client vrij te krijgen?

En daar het nu voor hem vaststaat, dat Kerkvoogden, ook al zitten ze wettig, Ds. Vlug niet uit de pastorie kunnen zetten, heeft hij op dit punt al de kracht van zijn pleidooi saamgetrokken.

Aanvankelijk niet zonder succes.

Immer het Openbaar Ministerie heeft zich, wat dit punt betreft, geheel met zijn conclusiën vereenigd.

Maar vandaar dan ook de schijnbare tegenstrijdigheid, dat de Officier van justitie, eenerzijds de qualiteit der eischers als zijnde Kerkvoogden erkent, en anderzijds Ds. Vlug tegenover hen gelijk geeft.

Mocht later een proces komen over de Kerkvoogdij, dan zal het nog altoos tijd zijn, om ook hun *qualiteit* te bestrijden.

Wat nu bestreden werd, was alleen hun *eisch*.

Nu het vraagstuk van den dusgenaamden *Ketterdoop* opnieuw de aandacht tot zich trekt, dienen onze lezers eenigermate op de hoogte van deze quaestie te worden gesteld.

Oudtijds, toen er slechts ééne enkele Christelijke kerk op aarde bestond, ook in het zichtbare, en ook naar het instituut, wierd elke Doop, die niet door *de kerk* bediend was, *Ketterdoop* genaamd.

Er was slechts ééne kerk. Men kende niet anders dan die ééne kerk. Men behoorde tot die ééne kerk, of wel men was van *geen* kerk en behoorde tot *de kerk* niet.

En al nu wat *niet* van de kerk was, of buiten de kerk stond, vatte men saam onder het algemeene begrip van *ketter*.

Wel ontwikkelde zich later nog een onderscheid tusschen groepen van belijders die *kettersch* en groepen van belijders die *schismatiek* waren; maar wat de quaestie van den Doop betreft, heeft men dit onderscheid nimmer duurzaam doen gelden, en alzoo onder den naam van *Ketterdoop* alle zoodanige Doopsbedieningen saamgevat die niet bediend waren door *de* kerk; in *haar* kader en op *haar* gezag.

Nu moet men zich in dien ouden toestand der Christelijke kerk wel indenken. Er bestond nog geen onderscheid tusschen Roomschen of Protestanten, tusschen Griekschen of Armeniërs, tusschen Lutherschen en Gereformeerden, tusschen Baptisten en Remonstranten. Men kende nog niets dan DE *kerk van Christus*.

Die kerk van Christus had haar verborgene geestelijke zijde, maar ook haar openbaring in het zichtbare. En geopenbaard in het zichtbare was die kerk niet alleen dan, als de Staat haar erkende, maar ook dan als de Staat haar vervolgde en zij *kruiskerk* was. Hoe toch zou de Staat een *on*zichtbare kerk hebben kunnen vervolgen, en ook, hoe zouden de Christenen zich hebben kunnen aansluiten bij een kerk, die *on*zichtbaar was!

En niet alleen dat deze kerk in het zichtbare vindbaar was, maar ze was ook als *instituut* georganiseerd. Deze organisatie begon plaatselijk. Een kerk te Thessalonica. Een kerk te Laodicea. Een kerk in Efese. Maar van uit deze onderscheidene plaatselijke openbaringen der kerk kwam al spoedig een Synode of Concilie saam, en alle plaatselijke kerken stemden toe, dat zulk een Concilie de algemeene belangen der gansche kerk op aarde in haar macht had.

Het was niet het dwaze en onzinnige denkbeeld van een *volkskerk*, van een Julianasche kerk en een kerk in Griekenland, waarvoor men ijverde. Neen, het was de *ééne* kerk, in *al* deze landen verspreid, die geestdrift inboezemde.

Men leefde in het rijke bewustzijn van te behooren tot de ééne groote *wereldkerk* van Christus.

Vandaar dat men, zoolang dit kerkelijk besef stand hield, aan een Christelijk bestaan buiten die ééne kerk niet kon denken.

Wel werd niet ontkend, dat eertijds vrome menschen, door dwaling misleid, niet ook nog buiten de kerk zekere genade met zich konden dragen. Maar *zalig* worden buiten die ééne kerk kon men niet.

Met die kerk te breken was toch niets minder dan *de liefde* verloochenen voor het Lichaam Christi, en hierdoor verzaking der *liefde voor God*. Alzoo *doodzonde*. Moedwillige breking van het *hoogste* gebod.

Ook al had iemand in opstandigheid buiten de kerk geleefd, zoo kon hij nog wel zalig worden, mits hij maar vóór zijn dood in boete en berouw zijn zonde beleed en beweende. Maar wie hardnekkig bleef en tot aan zijn jongsten snik *de* kerk van Christus bleef verachten, ging ter helle en was onredbaar verloren. Hij stierf buiten het Lichaam van den Christus.

En nu spreekt het dan toch wel vanzelf, dat, zoolang deze overtuiging stand hield, en er nog geene andere opvatting van de zichtbare kerk in het menschelijk bewustzijn was opgekomen, *alle ketterdoop moest verworpen worden*.

Denk het u toch wel in, dat men zich slechts ééne enkele kerk op aarde dacht, zóó dat er zelfs geen twee *instituten* van kerken naast elkander *konden* bestaan, maar al wat buiten *uw* kerk lag, door u geoordeeld wierd dan ook buiten *de* kerk van Christus te liggen. En dat niet enkel in uw eigen land, maar in de geheele wereld.

Stel u voor, dat ge alle Lutherschen, Episcopalen, Methodisten, Baptisten, Grieksche en Armininanen, ja al wat er aan belijders, buiten uw eigen *instituaire* kerk, leeft, veroordeeldet als ketters, die buiten de kerk van Christus staan, en die, zoo ze zich vóór hun dood niet in uw kerk laten opnemen, werkelijk verloren gaan.

Ja, zoek u te verplaatsen in een bewustzijn, dat b.v. de Christelijke Gereformeerden hier te lande zouden zeggen: Onze institutaire kerk, gelijk die onder onze Synode leeft, is al wat er van Christus' kerk in deze landen bestaat. Buiten de 200,000 leden van onze kerk *zijn er geen Christenen*; is alles heidensch of met heidenen gelijk staande; en uit de bijna vier millioen Nederlanders, die buiten onze kerk leven, gaat niemand ten hemel in, tenzij hij nog vóór zijn sterven berouwvol tot onze Synode komt.

En nu vatten we uitnemend, dat ge hier nauwlijks meer inkomen kunt; zoo geheel en al zijn wij aan dezen kring van denkbeelden ontwend. Vooral dan wordt u dit onmogelijk, zoo ge nu ook aan de *wereld*kerk denkt, en als lid der Christelijke Gereformeerde kerk zeggen gingt: Onder de 45 millioen zielen van Duitschland behoort niemand tot de kerk van Christus, dan die enkele honderden in Bentheim, die met onze kerk nog in zeker verband staan, en 't zij we aan Denemarken, aan Zweden of Noorwegen denken, daar is alles niets dan heidendom of ketterij, maar niets van de kerk van Christus, want *de* kerk van Christus *zijn wij*.

Toch, en dit verzoeken we onzen lezers nu wel in het oog te houden, toch heeft men zóó metterdaad en niet anders in de derde en vierde eeuw onzer jaartelling gedacht.

Er bestond maar één geïnstitueerde kerk. Heel de zichtbare kerk leefde in één instituut. En daarbuiten was op heel de wereld niets dan Heidendom, Jodendom of *ketterij*.

Voorzoover er dus buiten die ééne niet slechts zichtbare, maar ook geïnstitueerde kerk, nog personen gevonden wierden, die den Doop nabootsten, sprak het dan ook vanzelf, dat deze Doop *geen Doop kon zijn*.

De heilige Doop is een sacrament *der kerk*; waar de kerk niet is, kan dus ook het sacrament van den Doop niet zijn. Er kan een nabootsing wezen. Een indompeling in of besprenging met water. Ook desnoods het uitspreken van dezelfde woorden als de kerk er bij uitsprak. Maar, ook al leek het op den echten Doop als twee druppelen water, Doop was het niet.

Als vijf rechters, die in één rechtbank zitten, saam op reis gaan, en in een Zwitsersch hôtel zich de laffe aardigheid willen veroorloven, om daar rechtbankje te gaan spelen, ook al zitten daar dan dezelfde personen, en ook al houden ze zich stipt aan den vorm van het proces, dan is dit toch geen *rechtspraak*, maar *spel*.

En zoo ook hier. Als ketters de kerk uitloopen, en *buiten* de kerk gaan doen precies zooals ze deden toen ze vroeger *in* de kerk doopten, dan is dat toch *geen* Doop.

Vereenzelvig ik eenmaal mijn institutaire kerk met *de* kerk van Christus, natuurlijk dan kan er buiten en naast mijn kerk niets meer van de kerk van Christus zijn, en vervalt ook elk aacrament en elke Doop.

En hierdoor is het dan ook gekomen, dat in de derde en vierde eeuw bijna alle toongevende personen en Synoden, zoogoed als zonder uitzondering, van gevoelen waren, dat de Ketterdoop *geen* Doop was; dat alleen de Doop der ééne kerk, waartoe ze zelf behoorden, als Doop gold; en dat alle door ketters gedoopte personen of kinderen, *als nog niet gedoopt*, zich aan den Doop hadden te onderwerpen.

Zij, die zich ook nu, in de aangelegenheid van den Ketterdoop, niet aanstonds in onze voorstelling kunnen vinden, hadden zich dan ook waarlijk niet op een enkele uitlating van Brakel of à Marck behoeven te beroepen.

We zullen hun sterker getuigenis bieden dan ze zelven te voorschijn brachten.

Immers het is een bekend feit, dat (één enkele kerk uitgezonderd) oorspronkelijk alle kerken en synoden en conciliën en kerkvaderen den Ketterdoop *veroordeeld* hebben, en dat men in de eerste eeuwen onveranderlijk alleen dien Doop erkend heeft, die door de kerk zelve was toebediend. Clemens van Alexandrië, Tertullianus, Cyprianus, Athanasius, Basilius, Cyrillus, en evenzoo de Synoden of Conciliën van Karthago (200), Ikonium (235), Karthago (255) enz., aarzelen dan ook geen oogenblik, maar verwerpen eenstemmig allen Doop, die niet door de kerk is toegediend, en vorderen of gelasten dat men zonder verwijl zulke schijnbaar gedoopten *alsnog doopen zal*.

Dit was dan ook volkomen consequent. Deze herdoop was van dit standpunt onafscheidelijk.

Alleen de kerk heeft last en opdracht om te doopen. Is er buiten mijn kerk geen zichtbare kerk, dan kan er ook buiten mijn kerk geen Doop zijn.

En toch, is het niet opmerkelijk, is geen der groote oecumenische conciliën er ooit toe gekomen, om deze dwaling tot een stuk der belijdenis te verheffen.

Zelfs reeds het Concilie van Nicea in 325 heeft in zijn canones een eenigszins ander standpunt ingenomen, en is onderscheid gaan maken tusschen kettera en ketters. (Zie LABBÉ EN COSSART, *Acta Conc.*, Par. 1671, vol. II p. 326.)

Van sommige ketters erkende dit concilie den Doop *niet*, maar van andere *wel*, en hiermeê was natuurlijk de consequentie van het vroeger standpunt gebroken, en dit standpunt zelf in beginsel prijsgegeven.

Doch hierover in een volgend artikel.

Uit Hilversum verzoekt ons de heer S. Dijkstra te melden, dat hij *niet* in die kerk is beroepen, om den strijd tegen de Synode voort te zetten; alsook dat hij nog nimmer met Dr. Vos uit wandelen ging, met name niet in de Kalverstraat.

Gaarne voldoen we aan dit verzoek, onder opmerking, wat het laatste punt betreft, dat het bericht ons ter oore kwam, van iemand die volkomen geloofwaardig was, en die zei het zelf gezien te hebben.

Deze vergissing is alzoo niet anders te verklaren, dan dat het iemand sprekend op den heer Dijkstra lijkend was. En wat het eerste punt aangaat, de zin en bedoeling van een kerkeraad is, wanneer die in geen considerant is uitgesproken, altoos moeilijk te constateeren.

Toch zal zelfs Ds. Dijkstra niet beweren kunnen noch durven, dat de kerkenad van Hilversum, welks voorzitter hij is, na al den gruwel der ongerechtigheid die losbrak, en dien hij zelf zoo scherp kastijdde, kloeker, moediger en beslister tegenover de Synode is gaan staan.

Hij zal moeten toegeven, dat hij flauwer, zwakker, *on*bezielder staat.

En dit is ons genoeg,

Dit toch verraadt, wat we op het oog hadden, verachtering bij deze broederen in trouw aan den Heere.

Wederom leverde de heer docent De Cock eene bijdrage voor de Doopsquaestie, waarop we niets hebben aan te merken, wat uitgangspunt en beginsel betreft.

Zoo met deze woorden:

Volgens de gereformeerde kerk — en ik schrijf voor gereformeerden dewijl onze dolerende broeders ook gereformeerd willen zijn — is het met den doop der kinderen juist zooals met den doop der volwassenen. Bij den doop der kinderen moeten de ouders zelfs verklaren dat de kinderen gedoopt moeten worden, *omdat zij leden der gemeente zijn*. Wat *ze zijn*, kunnen ze dus niet meer *worden*. Als leden worden ze gedoopt en ze worden niet gedoopt opdat ze leden worden. De gave des doops wordt hun gegeven, omdat ze leden der Kerk zijn. En leden blijven ze, al is het ook dat ze weken en maanden ongedoopt blijven. Ja, zij blijven leden totdat ze hun lidmaatschap door woord of daad vernietigen.

Slechts ééne opmerking zouden we ons hierop willen veroorloven.

Uitnemend zegt de heer De Cock dat bij ons geen kind gedoopt wordt, om daardoor lid der gemeente te worden, maar in de onderstelling *dat het dit is*.

Nu rijst echter de vraag: *Van welke kerk?*

Onze symbolische geschriften toch bezigen tweeërlei uitdrukking. Eenerzijds 1°. dat deze kinderen, in het lichaam Christi *ingelijfd, derhalve lidmaten der gemeente zijn*, en als zoodanig behooren gedoopt te worden; maar ook 2°. ten andere, (zie Cat. vr. 74) dat zij door den Doop eerst in de Christelijke kerk *worden ingelijfd*.

Laat ge nu deze beide uitdrukkingen beide maal en op hetzelfde begrip van kerk slaan, dan spreekt het vanzelf, dat ge stuit op tegenspraak en ongerijmdheid. Een lid dat reeds lid van uw lichaam is, kunt ge niet nog eerst in uw lichaam *inlijven*, tenzij uw arm of been gebroken ware, iets waarvan hier natuurlijk geen sprake is.

Onderstelt men derhalve, dat de opstellers van ons Doopformulier en den Catechismus geen ongerijmdheid schreven, dan moet *kerk* bij hen de ééne maal iets anders beduelen dan de andere maal.

Naar *onze* voorstelling nu loopt dit uitnemend.

Geen kind is lidmaat der kerk, zegt het Formulier, dan omdat het den lichame Christi *ingelijfd* (Dankgebed) en *in Christus geheiligd is* (Doopvraag). Dit geeft dus het begrip van de onzichtbare kerk, het *lichaam van Christus*, en niemand heeft recht op den Doop, tenzij hij *als zoodanig* gepresenteerd worde.

Vandaar dat de *Vader* dan ook aan den gedoopte betuigt, „dat Hij hem als zijn kind aanneemt"; de *Zoon*, „dat Hij hem wascht in zijn bloed"; en de *Heilige Geest*, „dat Hij bij hem wonen wil". Al welke dingen slot noch zin hebben, tenzij van een wezenlijk uitverkoren lidmaat van Christus. Dit zijnde voor het oog des Heeren, ook al wordt het eerst later in hem werkelijkheid.

Wat echter de *inlijving door den Doop in de Christelijke kerk* (Catechismus vr. 74) aanbelangt, deze moet natuurlijk in het *uitwendige* en *zichtbare* eerst volgen; en dit nu is de inlijving door den Doop, waarvan de Catechismus gewaagt, als „onderscheidende ons *van de kinderen der ongeloovigen*" (vr. 74).

Want wierp men nu tegen, dat de Doop niet in de *algemeene* zichtbare kerk, maar in eene bepaalde *institutaire* kerk inlijft, dan vergunne men ons de vraag, hoe men dan ooit aan wederdoop zou kunnen ontkomen bij overgang uit de ééne institutaire kerk in de andere.

Is toch de Doop in Berlijn speciale inlijving in de institutaire Luthersche kerk van Pruisen, dan is een Berlijner die herwaarts komt en alsnu in een institutaire Gereformeerde kerk wil worden ingelijfd, uiteraard gehouden zich nogmaals te laten doopen.

Onze stelling blijft derhalve: 1. Men is lidmaat der gemeente, *doordien men in Christus geheiligd is* (onzichtbare kerk); 2. men wordt ingelijfd in de algemeene zichtbare kerk *door den Doop;* 3. men treedt als lid der institutaire kerk op door de *Belijdenis*.

Opmerkelijk is nog deze uitlating van den heer De Cock:

Neem eens de kinderen van gedoopte doopsgezinden. Zijn ze niet evenzeer als onze kinderen leden der gemeente? En zoo ja, houden ze dan op dit te zijn omdat de ouders hun de gave des doops onthouden? Geen gereformeerde zal dit beweren. Maar dan moet men ook toestemmen, dat er meer leden der zichtbare kerk zijn dan alleen gedoopten en dat er leden van de zichtbare kerk worden uitgesloten, die toch werkelijk leden zijn, zoo men den doop als grens der zichtbare kerk aanneemt.

Calvijn zou dit nimmer gezegd hebben. Onze vaderen hebben juist om de verwerping van den kinderdoop, het gezelschap der Wederdoopers nooit als institutaire *kerk* erkend.

KUYPER.

De Kerkelijke Kas.

Het was te verwachten, dat de voorstanders van het synodaal genootschap uitermate ontsticht zouden zijn over het ontstaan der Kerkelijke Kassen. Zij hadden blijkbaar gehoopt, de Gereformeerden die niet langer zich aan het Synodaal bestuur willen onderwerpen tot uittreding uit de Gereformeerde Kerk te kunnen noodzaken, evenals zij indertijd de nu zich noemende Christelijke Gereformeerden hebben gedaan. Ook deze scheidden zich slechts van het genootschap af, en beweerden te recht tot de ware gereformeerde Kerk te behooren. Doch zoolang zij onder hun *waren naam* optraden, trad het Synodaal genootschap, door de Regeering krachtig gesteund, hun in den weg. Het was hun daardoor onmogelijk om eenig goed *op hun eigen naam*, nl. dien van »Gereformeerde Kerk te . . .", te doen plaatsen. Toen hebben zij zich beholpen door het aannemen van een anderen naam, maar tevens zoodoende der Synodalen valsche voorstelling dat de Christ. Gereformeerden eene *nieuwe* Kerk stichtten, zeer krachtig in de hand gewerkt.

Het is juist deze loop der zaak, die de hereeniging van „Afgescheidenen" en „Doleerenden" bemoeilijkt. Laatstgenoemden hebben nu „Kerkelijke Kassen" opgericht. Doch thans pogen de Synodalen der gemeente diets te maken, dat de Gereformeerden als particuliere gezelschappen, niet als Kerken, optreden.

Ik wensch geene moeite te doen om de Synodalen, die trouwens niets met onze zaken te maken hebben, te overtuigen. Doch nu ook Christelijke Gereformeerde broeders door die voorstellingen der vijanden op het dwaalspoor schijnen te geraken, veroorloof ik mij eene poging te wagen, om aan te toonen, dat de instelling der Kerkelijke Kas, niet alleen als noodbrug maar ook op zichzelve, geheel in ons hedendaagsch Gereformeerd kerkrecht past. Dit zal duidelijk worden, indien men het volgende met eenige aandacht wil lezen.

Te allen tijde heeft de Christelijke Kerk de zorg voor de tijdelijke goederen aan andere dan aan geestelijke colleges opgedragen. Eeuwenlang was daarom het beheer van het kerkegoed niet eens direct in handen der Kerk zelve, maar in handen van de Overheid. Deze *dienst*, door de Overheid aan de Kerk bewezen, werd vaak op hoogen prijs gesteld. Maar de geschiedenis heeft geleerd, dat de Overheid dikwijls van haar overmachtige positie gebruik maakte om de Kerk naar haren zin te zetten, of zelfs om haar van haar eigendom te berooven.

Gedurende de Republiek was de Overheid, althans in naam, Gereformeerd, en was het gevaar voor misbruik niet zóó groot als later; ofschoon ook in dien tijd de Kerk feitelijk te veel van de Overheid afhing, juist omdat deze op het gebied van het kerkegoed zoo groote macht bezat.

Toen de Overheid niet langer, zelfs niet meer in naam, Gereformeerd was, werd de toestand veel gevaarlijker. Vandaar, dat Koning Willem I in staat was, de vrijgeworden Gereformeerden (Afgescheidenen) van al hun goed te berooven, en dit ter beschikking te laten van het op onwettige wijze door hem aan de Kerk opgedrongen bestuur.

Intusschen drong het besef dat onze eerste Koning iets onrechtmatigs gedaan had, — dat Z. M. dit zelf niet ingezien heeft staat bij mij vast — meer en meer door, totdat de thans regeerende Koning in 1866 besloot, het beheer der goederen aan de Kerk zelve terug te geven.

Wat is toen geschied? Op deze vraag vestig ik, tot goed verstand van het volgende, de bijzondere aandacht.

De Kerkeraden, op dat oogenblik de eenige bestuurders der Kerk, zouden in gewone omstandigheden misschien de aangewezen colleges zijn geweest, om het nu vrijgevallen beheer op zich te nemen. Dit deden zij echter niet, én omdat zij in het synodaal verband zaten, én omdat zij